

Mailand: Her er trepartsforhandlingernes historie

Trepartsforhandlinger, der spænder over flere emner, er sjældne i Danmark, mens forhandlinger med et enkelt fokus er hyppigere. Det skriver FAOS-forsker Mikkel Mailand og forudser, at årets forhandlinger kan ende som en slags hybrid af de to modeller.

ANALYSE

Mikkel Mailand

Altinget.dk, 2. februar 2016

Det kom som en overraskelse for mange, da Lars Løkke (V) under valgkampen i juni fortalte, at han ville invitere til trepartsforhandlinger med en bred dagsorden, hvis han kom til magten. De fleste havde regnet med, at der ville gå længe end tre år efter de forliste trepartsforhandlinger i 2012, før nogle turde indbyde til endnu et forsøg. Da Venstre efterfølgende dannede regering, tegnede de endda et billede af en slags permanent trepartsinstitution, hvor forskellige emner fortløbende kunne tages op.

Trepartsforhandlinger ad hoc

Rundt omkring i Europa er denne form for trepartssamarbejde ikke et ukendt fænomen. Blandt andet findes der både i Holland, Østrig og Spanien såkaldte trepartsråd, som behandler en lang række økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige spørgsmål. En permanent trepartsinstitution med en bred dagsorden ville være en nyskabelse i en dansk sammenhæng. Den slags har stort set været fraværende gennem historien. Hvad vi til gengæld har, er institutioner som for eksempel Beskæftigelsesrådet og Arbejdsmiljørådet. Men de er typisk fokuseret på gennemførelse af allerede vedtagne love inden for et enkelt politikområde, og det har typisk ikke været her, nye politiske tiltag er blevet til. I Danmark har trepartsforhandlinger om nye politiske tiltag, både hvad der kan kaldes specifikke forhandlinger om et enkelt emne og tværgående forhandlinger om flere em-

ner på én gang, haft ad hoc-karakter. Forhandlingerne er så at sige blevet stablet på benene fra scratch hver gang, og de tre parter er gået hver til sit, når forhandlingerne var overståede.

De vigtigste forhandlinger

Ud over at have ad hoc-karakter kan der peges på et andet karaktertræk ved de danske trepartsforhandlinger gennem tiderne: Som det ses af tabellen, er tværgående trepartsforhandlinger sjældne. Trepartsforhandlinger i 2012, der forliste, næsten før de rigtigt var kommet i gang, var et af de sjældne forsøg herpå. Her lykkedes det ikke at få fagbevægelsen med på at levere forbedringer af de offentlige udgifter på fire milliarder gennem øget arbejdstid, og dermed blev forhandlinger om modydelse om blandt andet beskæftigelsespolitik, udenlandsk arbejdskraft og efteruddannelse ikke til noget.

Den såkaldte Fælleserklæring er et af de få vellykkede forsøg på tværgående trepartsforhandlinger. Baggrunden for Fælleserklæringen var, hvad man kan kalde en dyr overenskomstrunde i 1987, der hos Schlüter-regeringen og arbejdsgiverne skabte et behov for løntilbageholdenhed og et behov for at øge opsparingen i samfundet. Fagbevægelsen havde i stigende grad en interesse i at få gennemført reformer, især arbejdsmarkedspension. Det lykkedes at få en trepartsaftale på plads, som lagde grund for både løntilbageholdenhed og udviklingen af arbejdsmarkedspensionerne i de følgende år.

Tablet 1: Vigtigste nationale trepartsforhandlinger og trepartssamarbejder 1987 - 2015

År	Begivenhed	Type	Områder
1987	Fælleserklæringen	Tværgående	Løn, pension og opsparing
1991-92	Zeuthen-udvalg	Specifikt*	Beskæftigelsespolitik (Arbejdsløshedsforsikring)
1998	Arbejdsmarkedsreform 3	Specifikt*	Beskæftigelsespolitik (Arbejdsløshedsforsikring)
1999	VEU-reform	Specifikt	Efteruddannelse
2003	Østaf-talen	Specifikt	Arbejdsmigration
2004-05	Globaliseringsrådet	Tværgående	(Efter)uddannelse, forskning, iværksættere, mm.
2006	VEU-reform	Specifikt	Efteruddannelse
2007	Kvalitetsreformen	Specifikt*	Efteruddannelse (arbejdsmiljø, seniorpolitik)
2012	Trepartsforhandlingerne 2012	Tværgående	Arbejdstid, efter- og erhvervsuddannelse, arbejdsmigration, beskæftigelsespolitik
2013-14	Erhvervsuddannelsesreform	Specifikt	Erhvervsuddannelse
2014-15	Dagpengekommissionen	Specifikt	Arbejdsløshedsforsikring

*Note = *Disse eksempler på trepartssamarbejde når udover et enkelt politikområde, men da de klart har hovedfokus på ét område, er de her klassificeret som specifikt trepartssamarbejde. Kilde: Opdateret fra Mikkel Mailand (2012) 'Treparsamarbejdet gennem tiderne – hvordan, hvornår og hvilke udfordringer'.*

Ellers præges de sidste årtier af specifikke trepartsforhandlinger. De kan have lidt forskellig karakter. Forberedelsen af dagpengereformen fra sidste år for eksempel, var ikke klassiske trepartsforhandlinger, men et stykke lovforberedende arbejde, hvor både arbejdsmarkedets parter og eksperter deltog.

Hvad kan vi forvente af trepart 2016?

I skrivende stund er den præcise dagsorden for trepartsforhandlingerne ikke kendt, men forventninger er, at de påbegyndes i første halvdel af februar, og at der efter regeringens ønske indledes med emnet flygtninge og integration. Og så må øvrige emner komme efter. Fagbevægelsen vil gerne have emner som arbejdsmiljø, pension, social dumping og uddannelse drøftet. Ønsket om at få uddannelserne på dagsordenen, herunder tilvejebringelse af tilstrækkeligt med kvalificeret arbejdskraft, deler fagbevægelsen med de private arbejdsgivere. Men derudover er det andre emner, der optager arbejdsgiverne. Virksomhedernes konkurrenceevne står højt på deres ønskeseddel, hvor også overførselsindkomsterne er at finde.

Point at hente

I modsætning til trepartsforhandlingerne i 2012 er der ingen økonomisk adgangsbillet til forhandlingerne denne gang. Men der er til gengæld heller ikke den store vilje til at åbne for statskassen, som det var tilfældet under trepartsforhandlinger op til Kvalitetsreformen i 2007. I følge regeringen er der nemlig ikke nævneværdige midler at gøre godt med. Det kommer til at udgøre en udfordring for forhandlingerne.

Modellen med at tage emnerne i runder placerer forhandlingerne som en slags hybrid mellem de tværgående og de specifikke trepartsforhandlinger beskrevet ovenfor. Det bliver interessant at se, hvordan det vil præge forløbet, hvis det virkelig bliver denne model, der anvendes. Lægges der udelukkende ud med emnet flygtninge og integration, og gør regeringen en aftale om dette emne til en forudsætning for, at efterfølgende forhandlingsrunder med arbejdsmarkedets parter præferencer gennemføres, sætter det naturligvis parterne under pres.

FAOS

02.02.16